

Kako je šel Makaronov Jurijček prvič v Metliko na semenj.

(Črtica iz Bele Krajine; spisal —è.)

tavim, da ne znate, kje je Cerkvišče. In kakó bi tudi znali, prijateljčki moji? Spredaj gozd, zadej gozd, z leve in desne gozd v sredi pa nekoliko njiv in hiš, gospodarskih poslopij in vrtov, katere so nazvali z imenom „Cerkvišče.“ Pripovedujejo, da je ondù stala nekđaj velika cerkev, a divji Turki so jo razdejali, ne vem — ali zeló dvomim, da bi bila resnična ta pripovedka, ker se je naše Cerkvišče takó skrilo v samoto in obzidalo z zelenim gozdom, da ga niti rudeče hlačasti Turki ne bi bili našli. A kaj bi se o tem prepirali, bodi, kakor je komu drago, samó toliko povem, da so imeli Makaronovi na Cerkvišči sina Júrijčka in da je temu svojemu sinčku obljubila njegova mati, da ga vzame s seboj v Metliko na semenj.

To je bilo popraševanja in pripovedovanja, kdaj bode torek po sv. Mihelu, ko je v lepej Metliki semenj. In kaj bi nè, saj je bilo dosti treba, predno se je siromašnemu Júrijčku dopovedalo, kaj je prav za prav semenj. Naposled je Júrijček vender toliko razumel, da je semenj to, če pride veliko veliko ljudij skupaj, ki prinesó sè seboj mnogo lepih stvari, da je prodajejo. In Metlika! Koliko prekrasnih mislij se je porodilo pri tej besedi v Júrijčkovej bistrej glavici! Kolikokrat je vže slišal to besedo, kolikokrat je vže slišal o njej pripovedovati, kolikokrat se je porodila v njegovem sreji želja, da vidi Metliko. In zdaj, zdaj se bode izpolnila ta njegova želja; kako bi se Júrijček pač ne veselil Miheljskega semnja.

Prišel je torek. Danes ni budila mati Júrijčka, prišel je on sam k materi in dejal:

— Nù, mati, le hitro, Metlika je daleč! Da bi ga bili videli, kakó se je oblekel! Baš tako, kakor da bi šel v cerkev. Nov krilják (klobuk) z rudeče pobarvanim kokošnjim peresom, ki ga je nosil samó ob največjih praznikih, šopiril se mu je danes na glavi, šibki životek mu je objemal črn telovnik, opasal se je z rudečim, širokim in lepo obšitim pasom in široke, bele brageše (hlače) so mu bahato mahale iznad podkovanih škorenj, katere je obuval le o redkih prilikah. Nu pa recite, da ni bil bahač ta Makaronov Júrijček!

— Idimo! — dejal je naposled, ko je mati naložila na glavo velik jerbas, v katerem je bilo nekoliko vencev čebule, nekoliko vrečic repnega in zeljnega semena in iz katere sta stegovala dva mlada petelinčka svoja dolga rožasta vratova. — Z Bogom! — rekel je ponosno domačim in se držal kakor bi se spravljal na bogsigavedi kako dolgo potovanje.

In šla sta.

Zgovoren je bil Júrijček, ko je korakal poleg svoje matere v Metliko na semenj. Vsaka stvarca ga je zanimala in nikakor mu ni mogla mati dosti napripovedovati, kaj se bode vse videlo na semnji. Pa še, da je ni moral vedno opominati, da naj malo hitreje stopa.

— Stopite nu vender malo hitreje, mati! —

— Ali res ne morete hitreje, poglejte mene, — dejal je ponosno in delal stopinje za dva druga. Smijala se mu je dobra mati, misleč si: le čakaj, bodeš

vže še vedel, kje je Metlika. Če sta srečala kakega človeka, takrat je bil Júrijče še posebno ponosen; kar slišati ni hotel, če je kdo dejal: „Kaj gre ta mali tudi z vami?“ — Saj on vender ni več majhen, saj gre vže na semenj!

Do Krasinca, velike prijazne vasi, sta vže skoraj prišla z materjo. Nù, to ni bilo Júrijčku nič novega, kolikokrat je vže bil na Krasincu! In Podzemelj, kate-rega bela cerkvica in prijazne hišice so mu kipele našproti tam izpod vinorodnega Kučerja? Kaj je Podzemelj Makaronovemu Júrijčku, kamor je hodil vže več kot jedno leto v popoldansko šolo in ob nedeljah v cerkev. To so njemu stari, znani kraji, kateri ga ne zanimajo, saj gre v Metliko na semenj!

Tam izza Podzemlja proti Grmu ni bil naš Júrijček več takó hud na nogah in korakal je bolj zložno sè svojo materjo. A malo dalje je celó poprašal:

— Mati, ali bodeva skoraj v Metliki? Nisem mislil, da je takó daleč. Zakaj je niso napravili bliže?

Da ste ga videli, kako je veselo poskočil, ko je zagledal prve hiše vasi Primostka.

— Evo, evo Metlike! — vzkliknil je hitro.

— Bodeš še malo počakal! — dejala mu je mati. — To ni Metlika, to je Primostek, vidiš most preko Lahinje in óni skalnati mlin pod cesto. Do Metlike imava še toliko, kolikor od tukaj do Podzemlja. —

— To ne bode konca tej cesti — dejal je Júrijček malo nejevoljeno — da bi bil znal, da je Metlika tako daleč, ostal bi bil še naposled domá. —

In res, tam v Galginem hribu je opešal naš Júrijček tako, da je zaostajal za materjo in sta morala večkrat počivati. Oj ta Metlika, da je tako daleč! Novih močij so dobile Júrijčkove noge, ko je zagledal vrhu hriba bele zvonike mesta Metlike, katera se je stisnila v malem jarku. To je tedaj ta Metlika? Nù, do nje bode vže še prišel, in ko pride tjà, ne bode mu več treba hoditi, ondù bode le gledal in občudoval lepoto mesta in semnja. In cesta se je zavila v dolino in zopet je hitreje korakal trudni Júrijček ob strani svoje matere proti belej Metliki, ki ju je pozdravljala z vsemi svojimi hišami in zgovornimi sejmarji. Bila sta v Metliki! —

* * *

Ej, to je bilo novosti! Ni vedel ubogi Júrijček, kam bi obrnil oči. Ako je gledal na jedno stran prijazne hiše, ušel mu je od druge strani dolgobrki Vlah, ki je gonil čredo smrdljivih, dlakavih kozlov, katerih bradate in rogate glave je Júrijček takó rad gledal in katerih še nikdar ni videl toliko skupaj. Ako se je zamaknil v lično hrvatsko kočijico, ki je pridrdrala po Karlovškej cesti, pozabil je na mater, ki ga je vedno opominjala, da naj hitreje stopi, in ga za roko dalje vlekla. In óni šum, krik, drdranje, ropotanje, oglušil bi od vsega tega! Zdelo se mu je, kakor da bi ga zaprli v kak panj, ker največje upitje in skakanje razposajenih otrok v šolskej sobi ni bilo niti senca temu vrišču. A kaj še le, ko sta stopila z materjo na mestni trg! Tu nisi mogel niti pošteno stopiti, ljudje, vozovi, živina vse se je suvalo in gnjetlo na trgu. Pa óne visoke hiše, kakor da so vzrasle iz zemlje! Kaj tacega ni videl Júrijček v vsem svojem življenji. Bog moj, koliko se je potrosilo, da se je sezidala taka hiša! Hm, okna so jej malo ne večja, nego li na Cerkvišči vrata. Čudni ljudje ta gospôda!

A kaj vse to, kaj vse to? Koliko raznovrstnega blaga se je nakopičilo danes v tej božjej Metliki! Evo lesenih hišic karlovških židov in drugih trgovcev, ki so kakor bi bile sezidane od razne drage obleke; tu se dobé dolge suknje, težki zabúnci (kožuhi), gumbasti telovniki, gosposke hlačice, belo perilo; malo dalje razstavil je pridni črevljar črevlje in črevljčke, škornje in škornjice z malimi svetlimi podkovami, kakeršnih ne bi napravil niti cerkviški mojster Maléšev Matije, da si tudi on nekaj umeje; dalje se je razpostavilo celo krdelo klobučarjev in obesilo tam po ónih predalih toliko prekrasnih klobukov z ozkimi in širokimi okrajki, sè širokimi, pisanimi trakovi in šopki raznega barvanega perja, pred katerim naj bi se skrilo celó rudeče pero na Júrijčkovem klobuku. Pa kdo bi vse naštel! Júrijček ni vedel, kam bi gledal; danes mu je bilo premalo dvoje očij, komaj bi bilo, da ima še zadaj na glavi drugih dvoje, ker če je gledal na jedno stran, spregledal je na drugej kako zanimivo novost. In nikdar ni konca temu metliškemu trgu! Saj sta se vender suvala vže precej časa z materjo po ónej gnječi, pa je še vedno novih in zanimivih stvari dosti! Tu so si napravili svoje šatore zgovorni stavkarji (kramarji) in razložili toliko svetlih in pisanih reči, da so siromašnemu Júrijčku kar vid jemale: iglice, ogledalca, trakovi, nožiči, urice, igrače, male in velike orgelje in kdo bi naštel vse te drobnosti, katerim on niti imena vedel ni! Dà, še celó loncev, skled in skledic, belih in pisanih pladnikov, ki so posebno njegovo mater zanimali, ni manjkalo; in Ribničan je pripeljal tu sem celo skladanico čebrov, škafov, barigelj, brent, nešk in drugo tako leseno blagó. Ej, ej, to je pač nekaj lepega ta semenj, človek dobi tu vsega, česar mu le srce poželi, mislil si je Júrijček, čudil se in gledal in zopet se čudil in gledal.

In ti ljudjé! Mislil je Júrijček, da bode videl samo znane Bele Kranjce in vender koliko je tu raznih nošenj iz raznih krajev. Utegnil se jih je nagledati, ko si je mati naposled vender le našla prazen kotiček, kjer je razpostavila vsebino svojega jerbasa. Evo tam Kranjca v ozkih jerhastih hlačah z velikim dežnikom na rami, tam poleg njega stoji širokohlačni Hrvat z rudečo torbo ob bedrih! Evo nerodne Kočevarke v velikih škornjih z zelenim predpasnikom in vitke Žumberčanke z rudečo, zlato obsíto čepico na glavi in dragim zastorom; evo priprostega Belega Kranjca in ponosnega gospoda, ali pa tenke, bledolične gospodičine. Šumelo je Júrijčku po glavi, a bilo mu je, kakor da sanja, videl je preveč in ves zamaknen je stal poleg svoje matere.

— O jemnasta, kaj neki je pa to? — vzkliknil je najedenkrat Júrijček in se obrnil na stran, od koder so se začuli, mili, neznaní glasovi. Godba je to bila, vender vsa drugačna od godbe hrvatskih godcev, ki so tam po zimi na Markuševaj svatbi na Cerkvišči godli; take godbe Júrijček do sedáj še ni nikdar slišal. Ahà! evo tujega, popotnega možá z malo skrinjico na jermenu, ki nekaj na njej vrti. Bog moj, čudne godbe za Makaronovega Júrijčka! — Ej, ej, a kaj pa je óno tam, ona mala živalica v rudečih hlačicah in suknjici, katera takó urno skače okolo ónega tujega moža, kaka žival je neki to? Psiček ni, mačka tudi nè — hm — — kaj bi neki bilo? Pa kakó urna je, kako milo gleda! In lej ga kleka še celó sabljico nosi v rokah, pravo sabljico — vidi dobro naš Júrijček. Hm, hm, kaj tacega pa še ni videl svoj živ dan nè — — Nekaj se mu pa vender le zdi, ali ni podobna onej naslikanej živalici v šolskej sobi, za katero so dejali gospod učitelj, da se zove

opica. Kaj, ko bi bila to opica? — — Vender nè, ona nima rudečega oblačilca, ona ne drži na strani ostre sabljice. Moti se Júrijček — — —

Stopil je Júrijček malo bliže k ónemu tujemu možu in k onej mičneji živalici. Mati se je ravno pogajala z neko gospó in niti opazila ni, da se je odstranil od nje njen sinček. A siromašni Júrijček je bil tako zamaknen v čudno živalico, da niti pomislil ni, da ne sme od matere nikamor, nego smijoč se, stopal je z drugimi otroci za onim čudnim tujcem z opico. Hm, koliko stvarij je vender znala ta živalica; obračala se je in plesala, kakor vrtaljka, mahala sè sabljico po zraku, priklonjevala se na vse strani — celó Júrijčku se je jedenkrat priklonila, na kar se je on se ve da glasno nasmijal, pačila se na vse načine, skočila na skrinjico in iz skrinjice možu za vrat, zgrabila ga za dolgo brado, vzela mu klobuk z glave in mu ga zopet dela na glavo, in kdo ve, kaj je še vse počenjala uboga žival. Kdo bi tega ne gledal, kdo bi se temu ne smijal? Júrijček je pozabil na mater, pozabil na semenj in spremljal tujca dolgo, dokler ni ta zginil v jednej izmej hiš, iz katere se ni več vrnil.

Ozrl se je Júrijček na vse strani in še le zdaj mu pade na um, da ni pri materi. Pogledal je sem, pogledal tjà, a njegove matere ni bilo nikjer!

— Mati, mati, kje ste? — zavpije nekolikokrat, a hrup in vrišč glasnih sejmarjev mu doni na ušesa.

— Ste li videle kje mojo mater? — poprašal je nekoliko žen, ki so se vračale s praznimi košaricami.

— Ne poznamo tvoje matere, — odgovorile so mu in hitele dalje. Bilo je pač hudo ubogemu Júrijčku in posilile so ga solzé. Jokal se je glasno. Kam naj se obrne mej toliko množico v neznanem mestu?

— Ali znate, kje je moja mati? — poprašal je druge.

— Ne poznamo je! —

Kakó se je sedaj kesál ubogi Júrijček, da ni ostal pri svojej dobri materi. Kaj bode zdaj, morda je ne bode nikdar več videl, morda ne bode nikdar več prišel na Cerkvišče. Domá ga bodo iskali, a on se bode potikal mej tujimi neznanimi ljudmi in prosil kruha. Oj zakaj ni vender ostal pri materi!

Glasno se je jokal.

— Kaj ti je, mali? — slišal se je za njim oster glas; Júrijček se obrne in ugleda pred seboj velikega krepkega moža v vojaškeji obleki in z dolgo sabljo ob strani. Prestrašil se ga je.

— Mater sem zgubil! — dejal je plakaje.

— Pojdi z menoj! — dejal mu je mož. — Zakaj pa nisi ostal pri materi? —

Molčal je Júrijček, kesal se in trdno obljubil, da matere nikdar več ne zapusti. Šla sta z možem precej dolgo, dokler ne prideta do lepe velike hiše z zlatimi golobčeki na pročelji.

— Tu dobiš svojo mater! — dejal je mož mileje — a drugič se bolje pazi svoje matere.

Hvaležno je pogledal Júrijček moža in veselo stopil v hišo. A kdo ga je ondu čakal? Kdo drugi, nego njegova dobra mati.

— Mati draga! — zavpil je veselo Júrijček, stekel k materi in jo prijel za zastor. — Ne bodem nikdar več šel za tujim človekom! pristavil je skesano.

— Le počakaj ti nagajivec, nikdar te več ne vzamem na semenj. Tako me je skrbélo! — dejala je mati in ga pogladila po licu.

Kaj naj še pripovedujem? Mati je dobro prodala svojo drobnjavo, kupila nekoliko loncev in skled, a Júrijček je dobil pri „lečetarji“ konja in sabljo — spomin na svoj prvi semenj. A potem sta se vrnila na Cerkvišče po starem potu.

— Kako je bilo na sejmu? — prašali so ju domači.

— Lepo je bilo, lepo — odrezal se je Júrijček — ali semenj me ne bode več videl, dokler ne bodem velik. Skoraj bi se bil zgubil!

Kakor v sanjah se je spominal raznih stvarij, ki jih je videl na sejmu, mislil še dolgo na óne razne ljudi, na moža z opico, na prestali strah, na prijazno Metliko in bil vesel, da je zopet na Cerkvišči, kjer ni sicer toliko lepega ali človek je saj brez skrbi, da se ne zgubi — — —

Cvetoči trn.

Lepo majnikovo jutro me je izvabilo iz mestnega zatišja v bujni log. Kako okrepi in dvigne ta krasota človeškega duha, nehotè se ti izvije iz prsij hvalen spev Onemu, ki je izvor vse te lepote. In kako tudi ne! Mar naj človek sam ne poje slave Stvarniku, ko vender veš gozd odmeva nje? Mogočno doni pesen ptičev proti nebu. Vse je v cvetji. Ozka stezica me vodi ob potočku nizdolu. Glej ga, tudi stari trn se je oblekel v belo cvetje, da se tudi on pokaže, češ, jaz nisem zadnji! A jaz ti ne verujem, cvetoči trn! Pod zapeljivim evetom skrivaš bodice! Samotariš pač nè, srebrni potoček ti šumlja mirno in pljuska ti lahko vodico ob vejice. Lehko si ponosen! A vender ti ne verujem! Osiplje se ti vže cvetje, in kmalu pokažeš svoje bodice. Veselim se sicer vzpomladnega cveta, le tvojega cveta nisem vesel, cvetoči trn! Zakaj neki ne? Podoba si mi človeka, ki pod krinko prijaznosti skriva pikre pšice, a jaz ljubim le odkritosrčnega človeka, hinavec se mi studi. Zato mi ni všèč tvoj evet, cvetoči trn! —

J. Kromar.

Koliko jih je bilo?

Tam doli na Viru so prale perice. Po bregu mimo njih pride krošnjar s krošnjo na hrbtu in pozdravi perice, rekoč: „Bog vam daj dober dan, ker vas je trideset!“ „Bog ga daj tudi tebi!“ odzdravila mu je ona zgovorna Maruša, — „a vender zmotil si se, prijatelj, ker si nas naštel preveč, nego nas je v resnici. Ko bi nas bilo še jedenkrat toliko, kolikor nas je in pa še polovica toliko, potem bi nas bilo trideset. Tako si pa rekel preveč!“ — Nu koliko jih je bilo, pogodite!

Ali veste, prijateljčki moji, koliko je mesecev v letu, ali pa koliko je številik na uri? Toliko jih je bilo!

—è.

